

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 9

ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ, ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ

Керівник секції: доцент кафедри національної економіки,
кандидат економічних наук, доцент І. Ф. Примаченко

Секретар секції: старший лаборант кафедри національної економіки
Н. Ю. Калмикова

КІБІК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри національної економіки,
доктор економічних наук, професор*

СЛОБОДЯНЮК ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри національної економіки,
доктор економічних наук, професор*

ІНТЕГРАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Інтеграційні стратегії є важливим елементом організаційно-економічного забезпечення управління змінами для безпечного розвитку суспільства або забезпечення відновлення країни в кризових умовах, що є вкрай актуальним для сучасної України. Ці стратегії спрямовані на забезпечення ефективної координації аспектів змін, які повинні відбуватися в різних сферах функціонування суспільства. Серед основних сфер слід відзначити економіку, політику, соціальну сферу та технології. З іншого боку, інтеграційні стратегії в умовах глобалізації повинні враховувати систему зовнішніх впливів, зокрема такого як міжнародна торгівля та політика. Зміни є постійними, іноді прогнозованими, іноді з непрогнозованими наслідками для забезпечення необхідного рівня безпеки економічного суб'єкта. Непрогнозовані зміни, які доволі часто можуть отримати статус «чорного лебедя», є відмінністю сучасного етапу розвитку суспільства.

Стратегічне спрямування України на європейську інтеграцію сьогодні є основою зовнішньої та внутрішньої політики. Україна активно крокує шляхом об'єднання з європейськими країнами, з якими

нас пов'язують спільні цінності та боротьба, європейська ідентичність, історичні цінності, географія, політика тощо. Євроінтеграція України не повинна обмежуватися формальними заходами, а повинна перетворитися на сталий процес, який охоплює всі складові внутрішнього суспільно-політичного життя, зовнішньої політики.

Національна економіка має справу зі складними викликами. Повномасштабне вторгнення в країну сформувало нові завдання, які має вирішувати вітчизняний бізнес і економічна система в цілому. Дії російського агресора обумовили колосальні матеріальні та фінансові збитки, дестабілізацію функціонування всіх елементів економічної системи України. Наведемо тільки деякі приклади.

Металургія, яка історично є буда із головних двигунів української економіки, зазнала масштабних втрат. Оскільки українські металургійні підприємства розташовані переважно на сході та півдні країни, галузь втратила від однієї до двох третин своїх активів. Обсяг металургійного виробництва скоротився на 70 %.

Суттєво постраждала інфраструктура, зокрема енергетична та транспортна, що є передумовою виникнення проблем у більшості суб'єктів господарювання. Енергетична галузь впоралася з частиною проблем, що дозволило не допустити катастрофічний дефіцит електроенергії протягом тривалого періоду. Однак багато суб'єктів господарювання, особливо серед представників малого бізнесу, внаслідок виникнення проблем з постачанням електричної енергії змушені були змінити свої графіки роботи (66 %), скоротити виробництво (40 %), що обумовило значне погіршення їхніх фінансових результатів.

У сільському господарстві України результати воєнного року дещо кращі, ніж в інших галузях. Цей бізнес досить рівномірно розподілений по території нашої країни. Внаслідок укладення домовленостей українські аграрії змогли частково відновити експорт. Однак слід визначити, що аграрна сфера – це діяльність, яка стикається з численними загрозами (внутрішнього та особливо зовнішнього характеру) економічній безпеці.

Фінансова система України зазнала негативного впливу війни. Одним з наслідків війни стала девальвація національної валюти України. Це призвело до зростання темпів інфляції та знецінення доходів українців. Багато країн, зокрема Європи, потерпають від інфляційного тиску, основною причиною якого є російська агресія проти України. Інфляція в деяких країнах є навіть вищою за інфляційні показники в Україні. У Польщі, яка стала одним із головних партнерів України під час війни, інфляція у жовтні досягла майже 18 %. У Молдові темп інфляції перевищує 30 % [1].

Уряд змушений був здійснити та продовжує реалізовувати заходи, щоб зберегти фінансову стабільність. Національний банк відповідно до своїх повноважень докладає зусиль, щоб навіть під час війни фінансова система країни функціонувала злагоджено. Війна вимагає значних витрат на оборону та реконструкцію зруйнованих інфраструктурних об'єктів. Уряд збільшив витрати на оборону та національну безпеку, залучає зовнішню фінансову допомогу. Гранти та кредити, отримані

від міжнародних партнерів, допомагають Україні підтримувати валютні резерви та бюджетні витрати під час війни. Сьогодні лівова частка дефіциту бюджету України (близько 60 %) фінансується саме за рахунок міжнародної фінансової допомоги [2].

Українська економіка традиційно є експорторієнтованою. Згідно з підрахунками в R&D-центрі You Control, за січень-жовтень 2022 р. український експорт становив лише дві третини від довоєнного обсягу (67,7 %). За період війни українські виробники змогли продати за кордон продукції майже на 37 млрд дол. Важливими статтями експорту є соняшникова олія та кукурудза (з часткою близько 13 %), які експортувалися морем завдяки зерновій угоді. Це дозволило країні отримати близько 9 млрд дол. Відповідно аграрний сектор залишається у складі п'ятірки лідерів експорту. Експорт залізної руди приніс втричі менше валютних надходжень.

Значних змін зазнали і напрямки українського експорту. Найбільше українці експортували до Польщі (5,6 млрд дол або 15,4 % усього експорту за 10 місяців 2022 р.). Китай, який до війни був лідуючим споживачем українських товарів, станом на вересень 2022 р. займав 4 місце. Частка Китаю в загальному обсязі українського експорту скоротилася вдвічі (з 11,8 % до 5,3 %). У п'ятірку найбільших імпортерів української продукції входять Румунія, Туреччина та Німеччина.

Одночасно український імпорт скоротився не так різко, як експорт. Завдяки імпорту сьогодні задовольняються передусім критичні потреби (харчування, паливо тощо). Серед п'ятірки країн, які є лідерами постачання імпортованих товарів до України, слід відзначити Китай, Польщу, Німеччину, Туреччину та США. Загальний обсяг імпорту за десять місяців 2022 р. склав трохи більше 44 млрд дол, порівняно з 73,2 млрд у 2021 р. [1].

Після початкового шоку у перші тижні війни, бізнес в Україні досить швидко почав адаптуватися. Навіть, за результатами кількох опитувань, на початок вересня бізнес був певним чином оптимістично налаштованим.

Функціонування бізнесу підтримує економіку, дає їй шанс вийти на оптимальні для даного часу рівні. Щоб суб'єкти господарювання залишалися конкурентоспроможними, уряд має забезпечувати максимально сприятливе середовище. Можна як приклад навести таке. З початку російського вторгнення в Україну було заблоковано державні записи для захисту даних українців. На цей час відновлено функціонування комплексу реєстрів. Відтепер фізичні особи підприємці, стосовно яких застосовується спрощена система оподаткування, можуть знову сплатити податки кількома кліками в додатку «Дія». Можливими є розрахунки через QR-код, що є зручним для закладів харчування, торгівельних мереж, перевізників, фітнес-центрів, салонів краси тощо [2].

Українська економіка переживає складні часи, що обумовлює систему проблем та одночасно передумов забезпечення сталого розвитку. Поглиблюються процеси інтеграції українських економічних

суб'єктів у світовий економічний простір. Європейська інтеграція України здійснюється в умовах широкомасштабного російського втручання. Війна активізувала двосторонні процеси євроінтеграції, обумовила зміну ставлення європейців до України, українців, українського бізнесу. Війна змусила переглянути підходи та пріоритети політики світової безпеки, зокрема її економічної складової. Війна, під час якої Україна зазнала колосальних людських, фінансових та економічних втрат, вплинула на характер просування до об'єднаної Європи та визначила специфіку євроінтеграції в кризових умовах. Реалізація базових реформ, передбачених Угодою про асоціацію, впровадження рекомендацій Європейської Комісії, що є передумовою для початку переговорів про вступ, сприятимуть успішному просуванню України на європейському шляху та одночасно підвищенню рівня конкурентоспроможності складових економічної системи. Майбутнє Європи значною мірою залежить від України. У цьому полягає геополітичне значення, винятковість і пріоритетність євроінтеграції України [3].

Таким чином, Україна повинна продовжувати проєвропейські реформи. Необхідно розвивати сприятливе правове середовище, поглиблювати співпрацю з європейською спільнотою у різних сферах. Одночасно необхідно активізувати інтеграційну взаємодію з іншими складовими світової економічної системи. Зазначене є передумовою та одночасно наслідком відновлення і сталого розвитку складових економічної системи України. Забезпечення достатнього рівня конкурентоспроможності та гідних позицій українських економічних суб'єктів різних рівнів має максимально відбуватися на інноваційних засадах.

Список використаних джерел:

1. Як українська економіка пережила 2022 рік. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64008306> (дата звернення: 03.05.2023).
2. Фінансова оборона: cashless-розрахунки у воєнний час. URL: <https://egolovbuh.expertus.com.ua/967859> (дата звернення: 03.05.2023).
3. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 1–2. С. 2.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційна стратегія, європейська інтеграція, бізнес, економічна система.

Key words: integration, integration strategy, European integration, business, economic system.

Галімурка Петро Іванович

Тимчасові заходи Міжнародного суду ООН як підстава
для обмеження юрисдикційних імунітетів: український контекст . . . 389

Громлюк Аліна Віталіївна

Проблемні питання розгляду справ ЄСПЛ за скаргами
щодо порушення права власності . . . 392

Джевага-Третьякова Світлана Юріївна

Становлення та розвиток концесії . . . 394

Димов Кирило Борисович

Розвиток міжнародних та національних механізмів захисту
права на житло біженців та вимушених мігрантів внаслідок
міжнародного збройного конфлікту в Україні . . . 397

Жакун Маргарита Юріївна

Захист іноземних інвестицій в умовах воєнного стану:
міжнародний досвід для України . . . 401

Мануїлова Катерина Вікторівна,

Рудецька Поліна Андріївна

Міжнародна кримінальна відповідальність посадових осіб
держави за вчинення міжнародного злочину . . . 404

Редченко Ярослав Олександрович

Міжнародно-правова проблематика визнання цифрових валют
офіційними платіжними засобами . . . 407

Степанова Снежана Петрівна

Елементи нової моделі міжнародного волонтерства в Україні . . . 411

Череповський Костянтин Валерійович

Справедливий і рівноправний режим як багатопарова
комбінація принципів права . . . 415

Шипко Станіслав Олександрович

Міжнародно-правове регулювання боротьби з кіберзлочинністю . . . 419

СЕКЦІЯ 9
ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО
В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ, ВІЙНИ
ТА ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ

Кібік Ольга Миколаївна,

Слободянюк Ольга Василівна

Інтеграційна стратегія в системі забезпечення відновлення
та розвитку України . . . 422

Котковський Володимир Станіславович

Повоєнне реформування енергетичного комплексу України . . . 426

Котлубай Вячеслав Олексійович

Підвищення рівня інноваційності українських бізнес-структур
в умовах війни . . . 428